

Сергій Власюк
Острог (Україна)

РОЛЬ ДІАСПОРИ У ВІДНОВЛЕННІ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ПРО ПОДІЇ І УЧАСНИКІВ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 РР.

Діючі в діаспорі політичні партії, громадські організації та державні установи у вигляді реформованого Державного Центру УНР в екзилі стали основою закордонних українських національно-державницьких об'єднань, саме вони відігравали ключову роль у практичному збереженні пам'яті про події і учасників Визвольних змагань, а також здійснювали спроби відновити її в Україні. Ці громадсько-політичні об'єднання українців діаспори налагоджували співпрацю у цьому руслі як між різними емігрантськими організаціями, так і з організаціями, що діяли в УРСР, а пізніше в Україні. Наприклад, у 1988 р. у співпраці з Науковою радою при Світовому конгресі вільних українців було створено комісію, що мала займатися вивченням життя та діяльності М. Грушевського, а також виданням його творчої спадщини, членами якої окрім представників діаспори були і науковці УРСР. Також здійснювалися спроби інформування громадськості і органів влади європейських країн та країн Америки про визвольну боротьбу українського народу. Варто проте зазначити, що українська діаспора була неоднорідною і по-різному реагувала на ініціативи щодо відзначення пам'яті окремих діячів Визвольних змагань. Закономірно, що гетьманські емігрантські кола робили усе можливе, щоб відновити пам'ять про П. Скоропадського і Гетьманат, «уенерівська» еміграція (також дуже неоднорідна) – про С. Петлюру.

Відновлення пам'яті про Українську революцію 1917–1921 рр. здійснювалося найбільш інтенсивно у контексті боротьби української діаспори за відновлення незалежності України. Після 1991 р.

це була уже співпраця з українськими інституціями і організаціями спрямована на формування нового ставлення до цього періоду і його діячів, ліквідацію створених радянською системою міфів. Найбільш ефективним засобом такої діяльності виступало створення необхідної науково-інформаційної бази. Над цим питанням працювали вчені різних новостворених і відновлених наукових інституцій української діаспори. Головним їхнім завданням було видання українською та іноземними мовами дослідницьких праць про Українську революцію, перевидання робіт і спогадів учасників революції. Ці праці використовувались українською діаспорою з метою переконання органів влади, політичних сил, науковців та громадськості країн Заходу щодо необхідності відновлення української державності, для дискредитації радянської системи, поширення правдивої історії України. Необхідно відзначити, що наукові дослідження діаспорних вчених збагатили українську історичну науку, а їхня праця відчутно сприяла відродженню державної незалежності України. Окрім того діаспора проводила різного роду акції. Найбільш відомою є передача останнім Президентом УНР в екзилі Миколою Плав'юком владних регалій УНР Леоніду Кравчуку 1992 р. Фінансова, організаційна та ідеологічно-інформаційна підтримка закордонними українцями сприяла швидшій переоцінці подій Української революції на материковій Україні.

Список основних джерел та літератури:

1. Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність (1965–1991) / А. Атаманенко; Національний університет «Острозька академія», Інститут досліджень української діаспори, Українське історичне товариство. – Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2010.

2. Сакада Л. «Український історик» : Генеза, тематика, постаті: Монографія / Л. Сакада; Українське історичне товариство, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Національний університет «Острозька академія». – Нью-Йорк ; К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2003.